

ТОРА ОР • ПАРШІ ВАСЦЕ • МААМАР 4

אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך...

«Якщо ти сама не знаєш,
найвродливіша з жінок»

Краса душі має два рівні: любов і трепет, належно сформовані й гармонійні («прекрасна постать»), та внутрішнє бажання серця, яке сяє на обличчі («прекрасний вигляд»). Душам, які не можуть досягти цього завдяки спогляданню, сказано: «вийди слідами отари» — почни з Тори й міцвот, що походять із рівня, вищого за ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), і підносять душу до цієї краси.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayeitzei/4/

ГОЛОВНА ДУМКА

Краса душі має два рівні: любов і трепет, належно сформовані й гармонійні («прекрасна постать»), та внутрішнє бажання серця, яке сяє на обличчі («прекрасний вигляд»). Душам, які не можуть досягти цього завдяки спогляданню, сказано: «вийди слідами отари» — почни з Тори й міцвот, що походять із рівня, вищого за ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), і підносять душу до цієї краси.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар розглядає вірш із Пісні пісень «Якщо ти сама не знаєш, найвродливіша з жінок, вийди слідами отари» разом із похвалою Рахелі в Торі як «прекрасної постаттю і прекрасної виглядом». Рахель — це Громада Ізраїлю; її названо на честь вівці, що мовчить перед тими, хто її стриже: завдяки самоусуненню (бітуль) душа стає оселею для Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), а її атрибути набувають Б-жественного «образу» — це і є «прекрасна постать». Ще глибше лежить внутрішнє бажання серця — проблеск внутрішнього виміру (пніміют) Нескінченного світла, що відбивається на обличчі: «прекрасний вигляд». Багато душ — душі нижчих світів — розуміють, але не зворушуються; для них порада — йти слідами отари. Отара (цон, від «вийти») — це Усна Тора та міцвот, що походять із надприродної насолоди, поза впорядкованим ланцюгом світів, і які Яаков пас протягом шести років. Яаков, колісниця для Б-га, міг низвести світло через будь-який свій вчинок; ми низводимо його через Тору й міцвот, втілені у фізичних речах, — «оселі пастихнів». На завершення в дужках розрізняються шлях згори вниз (спершу любов, а потім дія) і наш шлях знизу вгору.

ПЛАН

1 Вірш і дві краси Рахелі

¶1

Вірш із Пісні пісень зіставлено з описом Рахелі як «прекрасної постаттю і прекрасної виглядом».

2 Самоусунення і прекрасна постать

¶12-4

Рахель, мовчазна вівця, — це Громада Ізраїлю; бітуль робить душу оселею для Нескінченного світла, формуючи її атрибути (прекрасна постать), тоді як внутрішнє бажання серця сяє на обличчі (прекрасний вигляд).

3 Незнання і порада отари

¶5

Душі, яким бракує повного знання (Даат), розуміють, але не зворушуються; їм сказано йти слідами отари — Усної Тори, що походить із надприродної насолоди, вищої за ланцюг світів.

4 Сила Якова і наша сила

¶6-7

Служіння Якова «дуже, дуже» низводило світло через його власні вчинки; ми робимо це через Тору й міцвот, втілені у фізичних речах, годуючи «козенят» біля осель пастухів.

5 Оселі пастухів

¶8

Міцвот є посудинами для якостей Патріархів; через них людина підноситься до рівня самих пастухів.

6 Два шляхи служіння Б-гу

¶9

Леа й Рахель, чотирнадцять років і шість: душі вищого рівня йдуть від любові до дії, а наші душі — від Тори й міцвот до любові й трепету.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Прекрасна постать פת תאר

Любов, трепет та інші атрибути душі, разом із думкою, мовленням і дією, повністю й гармонійно сформовані за Б-жественним образом завдяки бітулю.

Прекрасний вигляд יפת מראה

Внутрішній вимір, бажання серця поза межами розуму, що відображає внутрішній вимір Нескінченного світла і виявляється на «обличчі».

Бажання серця רעותא דלכא

Найпотаємніше прагнення серця до Б-га, вище за осмислені почуття любові й трепету.

Отара און

Тлумачиться як «те, що виходить»: Усна Тора й міцвот, що походять із надприродної насолоди, вищої за впорядкований ланцюг світів.

Насіння людини і насіння тварини זרע אדם וזרע בהמה

Душі Ацилуту з сильним Даат і душі нижчих світів, розуміння яких не зворушує їх.

Колісниця מרכבה

Той, хто цілковито віддав себе волі Б-га, подібно до Патріархів і Якова, кожен вчинок якого міг низводити Нескінченне світло.

Знизу вгору ההלוך מלמטה למעלה

Шлях, що починається з Тори й міцвот і через них підноситься до любові й трепету, протилежний шляху цадиків — від любові до дії.

РОЗДІЛ 1 • 11

Вірш і дві краси Рахелі

1 אם לא תדעי לך^{1,2} היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים.

«Якщо ти сама не знаєш, найвродливіша серед жінок, то вийди собі слідами отари й паси своїх козенят біля осель пастухів».

Маамар починається віршем із «Пісні пісень»: кохана (Громада Ізраїлю) запитує, де знайти пастуха, і їй велять іти слідами отари. Кожна фраза цього вірша розглядатиметься як етап служіння людини Б-гу: незнання, вихід слідом за отарою та випасання козенят біля осель пастухів.

הנה כתיב ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה.³ פיי יפת תואר⁴ בצירור האברים לפי תכונתם במדתם. ויפת מראה בזיו והוד קלסתר הפנים.

Тепер написано: «А Рахель була гарної форми й гарної зовнішності». Тобто «гарна форма» — це форма членів тіла, відповідна їхнім властивостям і належній їм мірі; а «гарна зовнішність» — це сяйво й велич обличчя.

Тора вихваляє Рахель за два види краси. «Гарна форма» означає належну форму й пропорції членів тіла, а «гарна зовнішність» — сяйво обличчя; маамар співвіднесе їх із двома рівнями служіння душі.

РОЗДІЛ 2 • 12-4

Самоусунення і прекрасна постать

2 והנה רחל⁵ הוא כנ"י [כנסת ישראל] שנקי בשם רחל ע"ש [על שם] הפסוק כרחל לפני גוזזיה נאלמה.^{6,7} והענין כי

Тепер Рахель — це Громада Ізраїлю, яку називають Рахель через слова вірша: «Мов вівця (рахель), що мовчить перед тими, хто її стриже».

Рахель уособлює Громаду Ізраїлю — сукупну душу єврейського народу. Її ім'я походить від образу з книги пророка Ісаї: вівця (рахель) мовчить, коли її стрижуть. Це образ тихої покірності; далі в абзаці пояснюється, чому ця якість важлива.

הנה כתיב נעשה אדם בצלמנו⁸ כו'. ופיי בצלמנו כמ"ש ועל דמות הכסא⁹ דמות כמראה אדם.

Пояснення таке: написано: «Створімо людину за образом Нашим» тощо. А значення слів «за образом Нашим» — як написано: «А над подобою престолу була подoba, схожа на вигляд людини».

Людину створено «за образом Нашим», а Єхезкель побачив на Б-жественному престолі подobу, «схожу на вигляд людини». Отже, людська форма є подобою чогось вищого — взірцем атрибутів Б-га.

והוא בחי' לך הוי"ה הגדולה והגבורה¹⁰ כו' וכך הוא בנפש האדם ז' מדות אהוי"ר [אהבה ויראה] כו'.

І це — рівень вислову, зверненого до Імені Б-га (Гавая): «Тобі, Гавая, належать велич і могутність» тощо. Так само й у душі людини є сім атрибутів — любов і трепет (агава ве-йіра) тощо.

Слова «Тобі належать велич і могутність» перелічують атрибути Б-га — милість, стриманість та інші; саме вони становлять «образ» нагорі. Душа людини має сім відповідних емоційних атрибутів, що починаються любов'ю і трепетом.

אך אין ערוך מדת הנפש שהיא בעלת גבול לגבי מדותיו ית' שהוא א"ס ולמדותיו א"ס

Однак обмежений атрибут душі не має жодної співмірності з Його атрибутами, благословенний Він, адже Він нескінченний, і Його атрибути нескінченні.

Тут постає проблема: атрибути душі скінченні, тоді як Б-г і Його атрибути нескінченні. Скінченна любов сама собою не може уподібнитися до нескінченної любові чи вмістити її.

וכדי שיאיר על נפשו אור האהבה מאור א"ס ב"ה צ"ל בבחי' בטול הנפש במציאות אליו ית' שהוא להיות בחי' עפר ודומם לגבי אור א"ס ב"ה.¹¹

А щоб світло любові, що походить від Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, засяяло в душі, [людина] має перебувати в стані самоусунення (бітуль) самого існування душі перед Ним, благословенним Він, тобто бути [немов] порохом і неживою матерією перед Ор Ейн Соф, благословенний Він.

Відповідь полягає в самоусуненні: душа має відкласти відчуття власного самостійного існування, ставши подібною до пороку чи неживої матерії перед Б-гом. Лише тоді світло любові, що походить від Ор Ейн Соф, може засяяти в ній.

3 וכמאמר ונפשי כעפר¹² לכל תהיה והוא בחי' עפר אשר בקרקע המשכן¹³ ועיי' זה תהיה נפשו מכון

ומשכן לאור באור א"ס ב"ה להיות בבחי' בצלמנו בציור האברים אהוי"ר [אהבה ויראה] כו'

Як сказано: «І нехай моя душа буде мов порох для всіх». Це рівень «пороху, що лежить на підлозі Скинії». І завдяки цьому його душа стає оселею й обителлю для світла Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословен Він, — щоб перебувати в стані «за нашим образом», у формі кінцівок: любові й трепету, тощо, думки, мовлення й дії, тощо.

У молитві наприкінці Аміді просять: «нехай моя душа буде мов порох для всіх», а Тора говорить про порох на підлозі Скинії. Душа, яка уподібнює себе до цього пороку, стає обителлю для Нескінченного світла, а її «кінцівки» — любов і трепет, а також її «одяги»: думка, мовлення й дія — набувають Б-жественного «образу».

מחשבה דו"מ [דבור ומעשה] כו' וזהו בחינת יפת תאר שיתארו בם כל המדות בשלימותן¹⁴ וכיופין כמו שהם למעלה כו'.

І це рівень «гарної форми» (ефат тоар): усі атрибути набувають у них форми (есоару), будучи довершеними й прекрасними, такими, якими вони є нагорі, тощо.

Це і є «гарна форма» (ефат тоар): усі атрибути набувають форми (есоару, від того самого кореня, що й тоар) у душі, будучи довершеними й прекрасними, такими, якими вони є нагорі.

4 וזהו ורחל היתה יפת תאר שבהי יפת תאר זה הוא ע"י בחי רחל שהוא כמ"ש וכרחל לפני גוזזיה כו'.

І це [значення слів]: «А Рахель була гарної статури»: цей рівень (бхіна) «гарної статури» походить від бхіни Рахелі, як сказано: «І наче вівця перед тими, хто її стриже» тощо.

«Гарна статура» Рахелі походить від того, що вона — Рахель, мовчазна вівця. Самоусунення формує гармонійні атрибути душі.

אך כ"ז [כל זה] הוא בחי חיצוניות שהם אהוי"ר [אהבה ויראה] כו' ומחשבה דבור ומעשה כו' אבל בחי פנימית הוא בחי רעותא דלכא שהוא בחי הארה מפנימית אוא"ס [אור אין סוף] כ"ה דלית מחשבה תפיסא ביה¹⁵ כו'

Однак усе це належить до бхіни зовнішнього виміру (хіцоніют) — любові й трепету тощо, а також думки, мовлення й дії тощо. Внутрішній вимір (пніміют) — це бхіна бажання серця (реута деліба), тобто бхіна відблиску з внутрішнього виміру Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, якого жодна думка не може досягнути тощо.

Любов і трепет, а також думка, мовлення й дія — це все ще зовнішній вимір душі. Її внутрішній вимір — це «бажання серця» (реута деліба), прагнення, що виходить за межі міркування і відображає внутрішній вимір Нескінченного світла, якого жодна думка не може досягнути.

ובהארה זו שמשם לכנס"י [לכנסת ישראל] נקי יפת מראה שהוא זיו הקלסתר פנים¹⁶ שלכן נקי בשם פנים שהפנימיות מתגלה בו כמו צהבו פניו¹⁷ כו' והוא ענין מ"ש יאר ה' פניו כו'.¹⁸

Завдяки цьому відблиску, який [походить] звідти до Громади Ізраїлю, її називають «гарною на вигляд» — це сяйво лиця. Тому воно й зветься панім (обличчям), адже в ньому виявляється пніміют, як у вислові: «Його обличчя засяяло» тощо. І це значення написаного: «Нехай Гавая осяє Його обличчя» тощо.

Коли цей внутрішній відблиск сягає Громади Ізраїлю, її називають «гарною на вигляд» — це сяйво обличчя. В івриті слова панім («обличчя») і пніміют («внутрішній вимір») мають спільний корінь, адже обличчя виявляє те, що всередині, як тоді, коли воно сяє від радості. Це також благословення коенів: «Нехай Гавая осяє Його обличчя».

Незнання і порада отари

5 וכדי שתהא כנ"י [כנסת ישראל] מקבלת בחי והארה זו הוא ג"כ מחמת בחי רחל. והוא בחי ובכל מאדך¹⁹

כו

І те, що Громада Ізраїлю отримує цей рівень і це сяйво, також відбувається завдяки аспекту Рахелі.

Отримання внутрішнього сяйва також залежить від якості самоусунення (бітуль), властивої Рахелі.

שע"י זה נמשכה ההארה העליונה ההיא מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כו' וכמ"ש ומתחת זרועות עולם.^{20, 21}

І це аспект «усією своєю міццю» (меодеха) тощо, завдяки якому те вище сяйво притягується з найвищого з усіх рівнів до найнижчого з усіх рівнів тощо, як написано: «А знизу — вічні руки».

Таке самоусунення — це «усією своєю міццю» (меодеха): служіння Б-гу понад природні межі людини. Воно притягує найвище світло до найнижчих рівнів. Вірш «А знизу — вічні руки» наводиться на підтвердження того, що це світло сягає аж донизу.

וזהו היפה בנשים. פי' בחי' יפת תאר ויפ"מ [יפת מראה] הנ"ל. וז"ש [וזהו שכתוב] אם לא תדעי לך. פי' שלא נמשך בחי' היפה בנשים הנ"ל בבחי' דעת שלימה

І це — «найвродливіша серед жінок»: тобто рівень «гарної форми» і «гарного вигляду», згаданих вище. І це те, про що сказано: «Якщо ти не знаєш сама»: тобто рівень «найвродливішої серед жінок», згаданий вище, не притягується в стані повного знання (Даат).

«Найвродливіша серед жінок» означає два види краси, описані вище. «Якщо ти не знаєш» означає, що ця краса не притягується в людину через повний Даат — глибокий зв'язок, завдяки якому розуміння зворушує серце.

(וכעין מ"ש במ"א²² שיש נשמות שנק' זרע אדם²³ שיש בהן בחי' דעת חזק והן נשמות דאצ"י וכמו נשמת רשב"י [רבי שמעון בר יוחאי].²⁴ ויש שנק' זרע בהמה שאין בו בחינת דעת והיינו

(Подібно до того, що пояснюється в іншому місці: є душі, які називаються «насінням людини» і мають сильний рівень Даат; це душі світу еманції (Ацилут), як-от душа рабі Шимона бар Йохая. А є душі, які називаються «насінням тварини» і не мають Даат;

Альтер Ребе додає в дужках: деякі душі, названі «насінням людини», мають сильний Даат; це душі світу Ацилут, як душа рабі Шимона бар Йохая. Інші називаються «насінням тварини» і не мають Даат; ці вислови походять зі слів Єремії: «Я посію дім Ізраїлю... насінням людини й насінням тварини».

כמו נשמות שלנו דבי"ע ואין הפירוש שאינו יודע ומבין רק שלא נמשך מזה התפעלות אמיתית ואינו נזון מן ההתבוננות כו' וזהו אם לא תדעי לך ופי' לך מובן ממ"ש ע"פ עיני כל).²⁵

тобто, як наші душі зі світів творення (Брія), формування (Єцира) і дії (Асія). І це не означає, що людина не знає і не розуміє; лише з цього не виникає справжнього внутрішнього зворушення, і вона не живиться спогляданням тощо. І це — «Якщо ти не знаєш сама»; а значення слів «сама» зрозуміле з пояснення до вірша «Очі всіх»).

Наші душі належать до нижчих світів Брія, Єцира й Асія. Брак Даат не означає, що людина не розуміє; це означає, що розуміння не породжує справжнього почуття, а споглядання не живить душу. Щоб зрозуміти слова «сама», Альтер Ребе відсилає до свого маамара про «Очі всіх звернені до Тебе».

אך זאת העצה היעוצה צאי לך בעקבי הצאן. צאן מלשון צאי²⁶ כלומר דבר היוצא דהיינו בחי' היוצא מלמעלה מסדר ההשתלשלות

Але ось порада, яку дають: «Вийди собі слідами отари». Цон (отара) походить від слова цеї (вийди); тобто йдеться про те, що виходить назовні, а саме про рівень, який виходить з-понад порядку ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут).

Для такої людини вірш дає пораду: «Вийди слідами отари». Слово цон (отара) пов'язане зі словом цеї (вийди): воно означає те, що виходить згори, понад упорядкованим ланцюгом світів.

והוא בחי' צאן לכן לובן העליון²⁷ וכל העבודה שעבד יעקב ללכן שש שנים בצאנך²⁸ הם בחי' שיתא סדרי משנה²⁹ כו'

І це — рівень отари Лавана, вищої білизни (ловен). А вся праця, яку Яков виконував для Лавана, «шість років — заради твоєї отари», відповідає шести порядкам Мішни тощо,

Ім'я Лаван означає «білий» і вказує на вищу білизну — рівень, що перебуває понад кольорами й визначеннями. Шість років, упродовж яких Яков пас отару Лавана, відповідають шести порядкам Мішни.

שהם בחי' צאן שיצאו ונמשכו מענג העליון אק"ב [אשר קדשנו במצותיו] אשר הוא בחי' ענג כמ"ש במ"א ותורה שבע"פ [שבעל פה] נק' פרט מלשון פרט ועוללות^{30, 31} שנמשכו שלא כסדר ההשתלשלות מעילה לעילה רק בדרך פרט ועוללות.

які є рівнем «отари», що вийшла й була притягнута з вищої насолоди, [як у благословенні:] «Який (ашер) освятив нас Своїми заповідями»: ашер — це рівень насолоди, як пояснюється в іншому місці. А Усна Тора називається прат (окремі подробиці), від вислову перет ве-олелот (опалі виноградини й дрібні грона), бо вони були притягнуті не в порядку ланцюга послідовного розгортання світів — від причини до причини, — а способом опалих виноградин і дрібних грон.

Порядки Мішни — це «отара», що вийшла з вищої насолоди, з насолоди Б-га від міцвот. На це вказує благословення над міцвою: слово ашер («який») тлумачиться як насолода, подібно до слів Леа бе-ошрі — «у моему щасті». Усна Тора називається прат, «окремими подробицями», від слова перет — виноградин, які падають окремо під час збору врожаю: її закони спускалися один за одним, а не поступово, щабель за щаблем, через ланцюг світів.

РОЗДІЛ 4 • 16-7

Сила Яакова і наша сила

6 וזהו ויפרוץ האיש³² מאד מאד ויהי לו צאן רבות שהמשיך בחי' צאן רבות ע"י בחי' מאד מאד.

І ось [значення слів]: «І чоловік прорвався надзвичайно, надзвичайно (меод меод), і мав численні (раббот) отари»: він низвів аспект «численних отар» завдяки аспекту «надзвичайно, надзвичайно».

У вірші сказано, що Яаков «прорвався надзвичайно, надзвичайно» (буквально: дуже розбагатів) і мав багато отар. Альтер Ребе розуміє слова «прорвався» як прорив угору, а подвоєне «надзвичайно» (меод меод) — як причину появи численних отар.

כי בחי' ובכל מאדך³³ כו' הוא בחי' מאד שלך כל חד לפום שיעורא דיליה^{34, 35} משא"כ מאד סתם אבל מאד מאד הוא בחי' מאד לגבי כל הבחי' מאד.

Адже аспект «і всією своєю силою» (меодеха) тощо — це аспект власного меод кожної людини, відповідно до її міри; але меод без уточнення — не такий. А меод меод — це аспект меод стосовно всіх рівнів меод.

«Усією своєю силою» (меодеха) означає власне «надзвичайно» кожної людини — понад її звичні межі, але все ще відповідно до її міри. Меод меод — це «надзвичайно», що виходить за межі будь-якої такої міри.

ופי' הפסוק ויפרץ האיש מאד מאד לפי שפרץ והרבה למעלה ממדרגה למדרגה עד רום המעלות לפיכך הרבה להמשיך בחי' צאן מבחי' רבה וגבה מאד נעלה מא"ס [מאור אין סוף] ב"ה ממש.

А значення слів вірша «І чоловік прорвався надзвичайно, надзвичайно» таке: оскільки він проривався й піднімався від рівня до рівня, аж до найвищих висот, то й більше низводив аспект «отари» з рівня «великого» (рабба) і надзвичайно високого, піднесеного, — від самого Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він.

Яков проривався рівень за рівнем аж до найвищого. Тому він міг низвести «отару» — світло, що виходить понад ланцюг світлів, — з рівня, названого «великим» (рабба) і «надзвичайно високим»: із самого Нескінченного світла. Слово рабба перегукується зі словом «багато» (раббот) в описі отар.

(ועיין מ"ש בפי' שלח בפי' טובה הארץ³⁶ מאד מאד)³⁷ ועיין המשיך ג"כ בחי' שפחות ועבדים.

(Див. також пояснення до слів «Земля надзвичайно, надзвичайно добра» в розділі Шелах.) І завдяки цьому він також низвів аспект «служниць і слуг».

У дужках читача скеровують до пояснення слів «Земля надзвичайно, надзвичайно добра» в «Лікутей Тора». Завдяки цій самій праці Яков також низвів аспект, який у вірші названо «служницями і слугами».

והנה יעקב אבינו ע"ה [עליו השלום] לפי שהיה בחי' מרכבה המשיך בחי' צאן ע"י עבודתו וע"י עובדא מקלות³⁸ (וכן עד"ז חפירת הבארות שהם המשכות אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה במקלות ובארות)

А ось наш батько Яков, мир йому, оскільки був на рівні колісниці, низвів аспект «отари» своєю працею і дією з палицями (так само й копання криниць, які є низведенням Нескінченного світла, благословенний Він, за допомогою палиць і криниць);

Яков був «колiсницею» — цілковито відданим волі Б-га, як колісниця віддана своєму візничому. Тому його власна праця і навіть обдерті палиці, які він клав перед отарою, низводили Нескінченне світло, як і копання криниць праотцями.

כי לפי שהיה במעלה ומדרגה העליונה מאד מאד היה יכול להמשיך אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה במעשה של עצמו שיהיו כל מעשיו משכן ומכון להשראת אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה

адже завдяки своєму надзвичайно, надзвичайно високому становищу й рівню він міг низводити Нескінченне світло, благословенний Він, через власні дії, так що всі його вчинки ставали оселею й місцем перебування Нескінченного світла, благословенний Він.

Завдяки своєму рівню будь-яка дія Якова, навіть звичайна, ставала оселею для Нескінченного світла.

אבל אנו אין לנו כח זה אלא במה שמוכן כבר להיות שם המשכת אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה דהיינו בכחי תומ"צ [תורה ומצות] הניתן לנו ונקי בעקבי הצאן בחי עקביים סוף דרגין

Але ми не маємо такої сили, окрім як через те, що вже підготовлене як місце для низведення Нескінченного світла, благословенний Він, — тобто аспекту Тори й міцвот, дарованих нам. Це й називається «слідами (іквей) отари»: аспектом п'ят, найнижчим із рівнів;

Ми не можемо робити це за допомогою власних учинків. Низводити Нескінченне світло ми можемо лише через те, що Б-г уже підготував для цього: Тору й міцвот, які названо «слідами (п'ятами) отари» — найнижчою точкою світла.

דהיינו תומ"צ [תורה ומצות] המלובשים בענינים גשמיים שעל ידם ורעי את גדיותך המה המזלות מלשון גד גדי וסינוק לא.³⁹

тобто Торою й міцвот, втіленими у фізичних речах, завдяки яким можна «пасти своїх козенят» (гедійотайіх). Це — мазалот (сузір'я), від вислову «Гад, гаді ве-сінок ло» («Доля, моя доле, не втомлюйся»).

Тора й міцвот втілені у фізичних речах, і завдяки їм ми «пасемо своїх козенят». Слово «козенята» (гедійот) тлумачиться як споріднене зі словом гад — «доля» або сузір'я, як у талмудичному вислові «Гад, гаді», тому козенята символізують мазалот.

7 וּכְמוֹ הַעוֹרֵכִים לְגַד שֶׁלֶחֶן⁴⁰ כִּי כָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹהֶ"ז הֵם תַּחַת הַמַּזְלוֹת מִזֵּל מַחֲכִים מִזֵּל מַעֲשִׂיר⁴¹ כּו'.⁴¹

І так само [у словах:] «ті, хто накриває стіл для Гада (Долі)». Адже все, що є в цьому світі, перебуває під владою мазалот (небесних впливів): мазаль наділяє мудрістю, мазаль збагачує тощо.

Ісая говорить про тих, хто «накриває стіл для Гада», божества долі, підтверджуючи, що Гад означає мазаль. Усе в цьому світі керується через мазалот, як сказано в Талмуді: мазаль наділяє мудрістю, мазаль збагачує.

וכן ממגד תבואות שמש⁴² כתיב מזל השמש משפיע תבואות דהיינו תורה ומצות המלובשים בענינים גשמיים הנתונים תחת המזלות.

І так само написано: «з багатства (мі-меґед) врожаю сонця»: мазаль сонця дарує врожай. Тобто йдеться про Тору й міцвот, одягнені в матеріальні речі, які перебувають під мазалот.

У вірші «багатство (меґед) врожаю сонця» також міститься корінь Гад, і сказано, що мазаль сонця дає врожай. Отже, «козенята» — це Тора й міцвот, одягнені у фізичні речі, які перебувають під владою мазалот.

רעי ופרנס אותם מענג העליון על משכנות הרועים פיי רועים הם ז' רועים^{43, 44} אברהם יעקב משה⁴⁵
כוי ונקי רועים ע"ש [על שם] שממשיכין בחיי עונג העליון לכנס"י [לכנסת ישראל].

«Паси» й підтримуй їх вищою насолодою «при оселях пастухів». Пояснення: пастухи — це сім пастирів: Аврагам, Яаков, Моше тощо; їх називають пастухами, бо вони притягують рівень вищої насолоди до Громади Ізраїлю.

«Пасти» означає жити ці міцвот вищою насолодою — насолодою Б-га від них. Це відбувається «при оселях пастухів» — семи пастирів, Авраама, Яакова, Моше та інших, які притягують цю насолоду до Громади Ізраїлю.

РОЗДІЛ 5 • 18

Оселі пастухів

8 והנה האבות הן הן המרכבה.^{46, 47} אבל אנו אין לנו כח זה אלא במשכנות הרועים בחיי כלים מכלים
שונים ויין מלכות רב⁴⁸ בחיי חסד דרועא ימינא הוא כלי לבחי אברהם אוהבי⁴⁹ דהיינו מצות צדקה
וחסד.

І ось, праотці самі є колісницею. Але ми не маємо такої сили інакше, як через «оселі пастухів»: рівень посудин — «посудини різних видів і багато царського вина». Рівень милості (Хесед), права рука, є посудиною для рівня Авраама, «який любить Мене»; тобто для міцвот благодійності й милосердя.

Праотці були «колісницею» для Б-га, цілковито відданою Його волі, тож могли низводити Його світло через усе, що робили. Ми ж низводимо його лише через «оселі пастухів»: міцвот, які є посудинами, відповідними якості кожного пастуха; наприклад, благодійність і милосердя є посудинами для якості Авраама — Хесед, «правої руки».

וכן שיתא סדרי משנה זרעים בחד ונקי משכנות הרועים שם תרעה את גדויתך וע"ז תזכה להגיע
ולבא למדרגה גדולה מזו להיות על משכנות הרועים ולמעלה מבחי משכנות דהיינו למקום הרועים
עצמן:

Так само серед шести порядків Мішни Зераїм належить до Хеседу. Вони називаються «оселями пастухів»: там ти пастимеш своїх козенят. І завдяки цьому ти удостоїшся досягти рівня, вищого за цей, — бути «над (аль) оселями пастухів», вище за рівень «осель», тобто досягти місця самих пастухів.

Так само перший порядок Мішни — Зераїм (Насіння: благословення та дари поля для бідних і священників) — відповідає Хеседу; міцвот і порядки Мішни є «оселями», де «ти пастимеш своїх козенят». Завдяки їм можна піднятися «над» (аль) оселями: слово аль у вірші, яке буквально означає «біля», тут прочитується як «над» — місце самих пастухів.

Два шляхи служіння Б-гу

9 (ובכ"ז [ובכל זה] יובן הפסוק עבדתך ארבע עשרה שנה⁵⁰ בשתי כנותיך ושש שנים בצאנך. כי הנה כתיב וללכן שתי כנות⁵¹ שם ה' גדולה לאה ששרשה מבחי' ה' עלאה דשם הוי"ה.

(І на цьому тлі стане зрозумілим вірш: «Я служив тобі чотирнадцять років за двох твоїх дочок і шість років за твою отару». Адже написано: «А в Лавана було дві дочки: ім'я старшої» (га-ге-дола) [читай: «велика гей»] «було Леа», корінь якої походить від рівня верхньої гей Імені Б-га (Гавая); «а ім'я молодшої» (га-кетана) [читай: «мала гей»] «було Рахель» тощо.

Довга вставка пояснює слова Якова до Лавана: чотирнадцять років за двох дочок і шість — за отару. У вірші Леа названа га-гедола — «старшою», що прочитується як «велика гей»: корінь Леа — у верхній гей Імені Б-га, яка відповідає рівню розуміння (Біна). Рахель, га-кетана, — «мала гей», тобто нижня гей, що відповідає царюванню (Малхут).

ושם ה' קטנה רחל כו'. ונקי' שכינתא עלאה ושכינתא תתאה. והם בחי' מקור נשמות דאצי". כי בנשמות דאצילות יש ג"כ ב' מדרגות. הא' הנקי' אחים למקום. ויש שנקי' בנים.

Їх називають верхньою Б-жественною присутністю (Шехіною) і нижньою Шехіною. Вони є рівнем джерела душ світу еманції (Ацилут). Адже серед душ Ацилуту теж є два рівні: перші називаються «братами Всюдисущого», а інших називають «синами».

Леа й Рахель називаються верхньою і нижньою Шехіною — джерелом душ Ацилуту, серед яких також є два ступені: «брати Всюдисущого» і «сини».

אך הנה ברחל כתיב ורחל באה עם הצאן⁵² אשר לאביה שהם נשמות דבי"ע שנקי' זרע בהמה. וזהו אם לא תדעי לך היפה בנשים דקאי על נשמות דבי"ע שנקי' בהמה וצאן שלא יוכלו להמשיך בנפשם בחי' היפה כו'

Але про Рахель написано: «І прийшла Рахель з отарою, що належала її батькові»; це душі світу творення (Брія), світу формування (Єцира) і світу дії (Асія), які називаються «насінням тварин». І саме до цих душ світу Брія, Єцира й Асія, названих «тваринами» та «отарою», звернено слова: «Якщо ти цього не знаєш, найвродливіша з жінок»: вони не можуть притягнути до своєї душі рівень «найвродливішої» і досягти «гарної статури й вродливого вигляду» тощо, через низький ступінь їхньої душі та приховування її тілом і тваринною душею (нефеш габагаміт).

Рахель «прийшла з отарою свого батька»: отара — це душі нижніх світів, названі «насінням тварин». Вірш із «Пісні пісень» стосується цих душ, які не можуть притягнути до себе красу статури й вигляду, адже їхня душа має нижчий ступінь, а тіло й нефеш габагаміт приховують її.

להיות יפת תאר ויפת מראה מחמת פחיתות נשמתם והסתר הגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] וכמ"ש במ"א ע"פ וראית בשביה⁵³ אשת יפת תאר⁵⁴ כו' שבח"י זו דיפ"ת [דיפת תאר] הוא בגלות ושביה בנה"ב [בנפש הבהמית].

Як пояснюється в іншому місці щодо вірша «I побачиш серед полонених жінку гарної статури» тощо: цей рівень «гарної статури» перебуває у вигнанні й полоні всередині нефеш габагаміт.

В іншому місці це пов'язується з жінкою «гарної статури» серед полонених, про яку говорить Тора: краса душі опинилася в полоні у тваринної душі.

אזי זאת העצה בחי' שש שנים בצאנך שהם שיתא סדרי משנה שהתורה נק' עוז ותושיה⁵⁵ שנותנת כח בנה"א [בנפש האלקית] ומתשת כח⁵⁶ הנה"ב [הנפש הבהמית] ועי"ז יוכלו ג"כ לבא לבחי' ורחל היתה יפ"ת [יפת תאר] כו'

Тоді порадою стає рівень «шість років за твою отару» — шість порядків Мішни. Адже Тора названа «силою й тушією [тим, що виснажує]»: вона надає сили Б-жественній душі (нефеш ело-кіс) і послаблює (матешет) силу нефеш габагаміт. Завдяки цьому й вони можуть досягти рівня «I Рахель була гарної статури» тощо.

Рішенням є слова Якова про «шість років за отару» — шість порядків Мішни. Тора названа тушією, що Талмуд пов'язує зі словом матешет — «послаблює»: вона зміцнює Б-жественну душу й послаблює тваринну, тож і ці душі можуть досягти рівня «гарної статури».

וכמ"ש לך אמר לבי בקשו פני⁵⁷ לבקש גילוי פנימית הלב וכיצד יבקש ויחפש אחריה את פניך ה' אבקש

Як написано: «Заради Тебе моє серце сказало: “Шукайте Мого обличчя”» — тобто шукати розкриття внутрішнього виміру серця. А як шукати й розшукувати його? «Твоє обличчя, Гавая, шукатиму»:

У псалмі йдеться про те, що серце шукає обличчя Б-га, тобто розкриття внутрішнього виміру серця. Відповідь на питання, як шукати його: «Твоє обличчя, Гавая, шукатиму».

דהיינו ע"י עסק התומ"צ [התורה ומצות] דאורייתא מחכמה נפקת⁵⁸ שהיא בחי הארת פנימית הוי חכמת אדם תאיר פניו^{59, 60} ועי"ז יאר הוי פניו אתנו סלה. וכמ"ש במ"א ע"פ בחדש השלישי לצאת בניי [בני ישראל] מארץ מצרים⁶¹ כו וזהו ההילוך מלמטה למעלה.

тобто через заняття Торою та міцвот, адже Тора походить від мудрості (Хохма), що є саявом внутрішнього виміру Гаваї: «Мудрість людини осяює її обличчя». І завдяки цьому «Нехай Гавая осяє нас Своїм обличчям, села». Як пояснюється в іншому місці щодо вірша «У третьому місяці після того, як сини Ізраїлю вийшли з єгипетської землі» тощо. Це і є шлях знизу вгору.

Обличчя Б-га шукають через Тору й міцвот, адже Тора походить від Хохми — внутрішнього світла Гаваї, а «мудрість осяює обличчя людини». Це шлях знизу вгору: спершу дія й вивчення, а через них — виявлена любов і трепет (агава ве-йіра).

משא"כ בנשמות עליונות ההילוך מלמעלה למטה תחלה ואהבת כו ואח"כ והיו הדברים⁶² כו וזהו ענין ארבע עשרה שנה שהם שבעה מדות עליונות שהן בחי שבעה ושבעה מוצקות⁶³ כו כמ"ש לקמן ע"פ כי עמך מקור חיים.^{64, 65}

На відміну від цього, у вищих душ шлях спершу йде згори вниз: спочатку «І любитимеш...», а потім «І будуть ці слова...» тощо. У цьому й полягає значення слів «чотирнадцять років»: це сім вищих атрибутів, що відповідають рівню «сім і сім труб» тощо, як пояснюється нижче щодо вірша «Бо в Тебе джерело життя».

Вищі душі йдуть іншим шляхом: спершу любов, а потім Тора й міцвот. «Чотирнадцять років» за двох дочок — це подвоєні сім вищих атрибутів, подібні до «семи і семи труб» у пророка Захарії, що живлять Менору.

וזהו אם לא תדעי כו ע"ד ההילוך מלמעלה למטה אזי צאי כו וכמ"ש ע"פ והתהלכתי בתוכם^{66, 67} כו שיש שני בחי הילוך בעבודת ה'.

І ось [значення слів]: «Якщо ти не знаєш» тощо — щодо шляху згори донизу; тоді «вийди» тощо. Як пояснюється у зв'язку зі словами «І ходитиму серед вас» тощо: у служінні Б-гові є два шляхи.

Отже, «Якщо ти не знаєш... вийди» протиставляє шляхові згори донизу. В іншому місці Альтер Ребе пояснює, що є два шляхи служіння Б-гові.

הא' לנשמות הצדיקים הגדולים שהילוכם ודרכם בקדש הוא כפי סדר ההמשכה מלמעלה למטה וכמ"ש בפרשת שמע ישראל⁶⁸ מתחלה ואהבת את⁶⁹ הוי' שהוא בחי' אהוי"ר [אהבה ויראה] ונמשך ע"י ההתכוננות שמע ישראל כו'

Перший призначений для душ великих цадиків, чий поступ і шлях у святості відповідають порядку притягування світла згори донизу. Так сказано в розділі «Шма Ісраель»: спочатку — «I любитимеш Гавая», що є рівнем любові й трепету, а цей рівень притягується завдяки роздумуванню над словами «Слухай, Ізраїлю» тощо; далі — «I будуть ці слова» тощо, «i говоритимеш про них» тощо, що є заповіддю вивчення Тори; а потім — «I прив'яжеш їх як знак», тобто виконання міцвос.

Великі цадикі йдуть шляхом згори донизу, як у Шма: роздумування («Слухай, Ізраїлю») породжує любов («I любитимеш Гавая»), далі йде вивчення Тори («говоритимеш про них»), а потім — практичне виконання міцвос («прив'яжеш їх як знак»).

ואח"כ והיו הדברים כו' ודברת במ⁷⁰ כו' שהוא מצות ת"ת ואח"כ וקשרתם לאות⁷¹ שהוא מעשה המצות. וזהו כסדר ההמשכה של שם הוי' ב"ה. י"ה הן בחי' דחילו ורחימו. ו' הוא בחי' תורה. ה' בחי' מצות.

I це відповідає порядку притягування світла Імені Гавая, благословенний Він: йод-гей — це рівень трепету й любові; вав — рівень Тори; гей — рівень міцвос.

Цей порядок відповідає літерам Імені Гавая: йод-гей означають трепет і любов, вав — Тору, а кінцева гей — міцвос.

אמנם יש ג"כ בחי' ב' והוא ההילוך מלמטה למעלה דהיינו לנשמות שאין כחן יפה להוליד אהוי"ר [אהבה ויראה] מרוח בינתם כ"א ע"י הקדמת עסק התורה והמצות תחלה שמזה דוקא יקבלו הכח לבא לאהוי"ר [לאהבה ויראה] כו'.

Однак є й другий рівень — шлях знизу вгору. Він призначений для душ, сили яких недостатньо, щоб породити любов і трепет із духу власного розуміння, і вони можуть це зробити лише за умови, що спершу вивчатимуть Тору й виконуватимуть міцвос; адже саме завдяки цьому вони отримують силу досягти любові й трепету тощо.

Другий шлях, знизу вгору, призначений для душ, які не можуть породити любов і трепет завдяки власному розумінню. Вони починають із Тори й міцвос, і завдяки цьому набувають сили досягти любові й трепету.

ועזי"נ [ועל זה נאמר] אם לא תדעי לך. שלא תוכל להמשיך ולהאיר בנפשך גילוי אהוי"ר [אהבה ויראה] מבחי' היפה בנשים הוא בחי' יפ"ת [יפת תאר] ויפ"מ [ויפת מראה] המבואר למעלה אזי צאי לך בעקבי הצאן תחלה והוא כסדר ההילוך מלמטה למעלה):

Про це сказано: «Якщо ти сама не знаєш» — тобто не можеш притягнути й осяяти у своїй душі вияв любові й трепету від рівня «найпрекраснішої серед жінок», що є рівнем «гарної статури» та «гарної зовнішності», пояснених вище, — тоді спершу «вийди собі слідами отари»; і це відповідає порядку шляху знизу вгору.

Ось що означає цей вірш: якщо ти не можеш осяяти свою душу любов'ю й трепетом через роздумування, то спершу «вийди слідами отари» — через Тору й міцвос. Це і є шлях знизу вгору.

В АВОДІ

Якщо роздуми про Б-га не зворушують твого серця, не чекай натхнення. Почни з уже дарованих Тори й міцвот, вивчення Мішни та добрих учинків; вони послаблюють тваринну душу (нефеш габагаміт), зміцнюють Б-жественну душу (нефеш елокіс) і зрештою приводять тебе до любові й трепету, яких ти не міг досягти власними силами.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому мовчазна вівця, а не образ сили чи мудрості, стала назвою Громади Ізраїлю?
2. У чому різниця між «прекрасною постаттю» і «прекрасним виглядом», і чому саме на обличчі виявляється внутрішній вимір?
3. Маамар каже, що брак Даат не означає нездатності розуміти. Що це означає і як людина може розпізнати це в собі?
4. Як Тора й міцвот, втілені у фізичних речах, можуть походити з рівня, вищого за весь ланцюг світів?
5. Що здобуває людина і чим ризикує, починаючи служіння «знизу вгору», а не з любові?

ДЖЕРЕЛА ТА ПОСИЛАННЯ

Примітки

АБЗАЦ 1

1 אם לא תדעי לך

У примітці сказано, що там надруковано другу версію цього маамару. Це інший запис того самого маамару.

שיר השירים ז:ב' Song of Songs 7:2

מִה־יָפוּ פַעֲמֶיךָ בְּנָעָלִים בְּתִנְדִּיב חֲמוֹקֵי יָרְכִיךָ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ אֵמֶן:

How beautiful are thy steps in sandals, O prince's daughter! The roundings of thy thighs are like the links of a chain, The work of the hands of a skilled workman.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

נוסחא שניי בסה"מ תקס"ד ע' יא. ראה לעיל בצינונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. לכללות מאמר זה ראה סה"מ תרכ"ו (הוצאה שניי ע' קפח ואילך). פלח הרמון שה"ש ז, ב. ד"ה זה בענין ורחל היתה יפת תואר מציינ' בלקו"ת פנחס עה, ד. מטות פז, ב. תצא לו, א. שה"ש יד, ב. כג, ד. ואתחנן ט, ד. תצא לה, ד. לו, ב. תבא מב, ב. באוה"ת ואתחנן כרך ו ע' בירסו מציינ' לכאן.

2 אם לא תדעי לך

Кохана запитала свого пастуха, де він пасе свою отару опівдні, і їй відповідають: якщо не знаєш, іди слідами отари й паси своїх козенят біля (аль) наметів пастухів. Саме цей вірш пояснюється в усьому маамарі, а в абзаці 8 слово «аль» читається також у значенні «над» — стосовно осель.

שיר השירים א:ח' Song of Songs 1:8

אִם-יֹלָא תִדְעֵי לָךְ הַיֶּפֶה בְּנָשִׁים צְאִי-לָךְ בְּעֶקְבֵי הַצֹּאן וְרָעִי אֶת-גִּדְיֹתֶיךָ עַל מִשְׁכְּנֹת הָרָעִים:

If thou know not, O thou fairest among women, Go thy way forth by the footsteps of the flock And feed thy kids, beside the shepherds'tents.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שה"ש א, ח.

3 ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה

Опис Торою Рахелі на відміну від Leї. Альтер Ребе тлумачить ці два вислови як два рівні краси душі.

בראשית כ"ט:י"ז Genesis 29:17

וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת וְרַחֵל הָיְתָה יִפְתַּת-תֹּאֵר וַיִּפֶּת מְרָאָהּ:

And Leah's eyes were weak; but Rachel was of beautiful form and fair to look upon.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית כט, יז.

4 פיי יפת תואר

Там (36b) душа у своєму вищому стані, укорінена у словах «Тобі, Гавая, належать велич, могутність і краса», названа «гарною формою». А душа в тілі — це

«жінка гарної форми», яка отримує від неї. Завдання полягає в тому, щоб вивести її з полону — її власні інтелект і емоції, — аби вони були лише для Б-га.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בלקו"ת בד"ה כי תצא בפ"י אשת יפת תואר. וראה במאמרי אדה"י פרשיות ח"א ע' קסט. באוה"ת בראשית כרך ה תתקצח, א ההפרש בין יפה תואר ויפה מראה. ספה"מ תרכ"ח ע' קה.

АБЗАЦ 2

5 והנה רחל

Рукопис перед цим додає: «А щоб зрозуміти цю справу в служінні Б-гу: тепер — Рахель». Це подає пояснення як практичне служіння Б-гу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכרך 1824 נוסף קודם לזה: ולהבין ענין בעבודת ה': הנה רחל.

6 כרחל לפני גוזזי נאלמה

У примітці Kehot Isaiah 52:6 вказано як джерело цих слів.

ישעיהו נ"ב:ו' Isaiah 52:6

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י נב, ו.

7 נאלמה

У рукописі немає слова «мовчить»; натомість додано: «і вона має два згадані вище рівні — прекрасну форму й прекрасний вигляд; а пояснення таке: написано». Це прямо пов'язує Рахель із двома видами краси.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכרך 1824 ליתא. בכרך 1824 נוסף: והוא יש לה בי בחי' הנ"ל שהם יפת ויפ"מ, וביאור הדבר: הנה כתיב.

8 נעשה אדם בצלמו

Слова Б-га перед створенням людини. «Образ» розуміється як взірець Б-жественних атрибутів, відображений у людській душі.

בראשית א:כ"ו Genesis 1:26

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדֹמוֹתֵנוּ וַיִּרְדּוּ בְדָגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָאָרֶץ וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ עַל-הָאָרֶץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית א, כו.

9 ועל דמות הכסא

Видіння Єхезкієля про людиноподібну постать на престолі. Воно пояснює слова «за образом Нашим» як на-

днебесну форму атрибутів.

Ezekiel 1:26 וְיִזְכָּר אֶת כִּי־יִזְכָּר

וּמַעַל לְרִקְיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁוֹ כְּמֶרְאָה אֲבֻר־סָפִיר דְּמוּת כֶּסֶף וְעַל דְּמוּת הַכֶּסֶף דְּמוּת כְּמֶרְאָה אָדָם עָלָיו מְלֻמָּעָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יזכקאל א, כו.

10

לך הוי"ה הגדולה והגבורה

Давид благословляє Б-га перед усім зібранням, коли приносять дари для Храму: «Тобі, Гава, належать велич, могутність і краса...». Перелік Б-жественних атрибутів — це «образ», якому відповідають сім атрибутів душі.

I Chronicles 29:11 דְּבָרֵי הַיָּמִים א כ"ט

לֵךְ הִי הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּחַ וְהַהוֹד כִּי־כָל בְּשָׂמִים וּבְאַרְצֵי לֵךְ הִי הַמְּמֻלָּכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11

Ешай описує слугу Б-га, який страждає, не нарікаючи, немов ягня, ведене на заклання, і немов вівця (рахель), що мовчить перед тими, хто її стриже. Маамар бере мовчазну вівцю як назву й властивість громади Ізраїлю: тихе самоусунення (бітуль).

Isaiah 53:7 יִשְׁעִיהוּ נ"ג

נָגַשׁ וְהוּא נֶעְנֶה וְלֹא יִפְתַּח־פִּיו בְּשֹׁה לְשׁוֹכַח יוֹכֵל וּכְרָחֵל לִפְנֵי גִזְיָה נֶאֱלָמָה וְלֹא יִפְתַּח פִּיו:

He was oppressed, though he humbled himself And opened not his mouth; As a lamb that is led to the slaughter, And as a sheep that before her shearers is dumb; Yea, he opened not his mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 3

12

וכמאמר ונפשי כעפר

Талмуд наводить цей вислів у заключній молитві одного з мудреців; нині її промовляють наприкінці молитви Аміда. Це взірєць того, як душа уподібнює себе порохові.

Berakhot 17a:4 ד"א

מִר בְּרִיָּה דְרַבִּינָא כִּי הָוָה מְסִיִּים צְלוֹתֶיהָ אָמַר הָכִי: "אֱלֹקֵי, נִצּוֹר לְשׁוֹנֵי מִרְעָ וּשְׁפֹתַי מִדְּבַר מְרָמָה, וְלִמְקַלְלֵי נַפְשִׁי תְדוּם, וְנַפְשִׁי כְּעָפָר לְכָל תְּהִיָּה. פֶּתַח לִפִּי בְּתוֹרָתְךָ, וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוּךְ נַפְשִׁי. וְתַצִּילֵנִי מִפְּנֵעַ רָע, מִיֵּצֵר הָרָע, וּמֵאִשָּׁה רָעָה, וּמִכָּל רְעוּת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לְבֹא בְּעוֹלָם. וְכָל

...אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך

החושבים עלי רעה מהרה הפך עצתם וקלקל מחשבותם. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניה ה צורי וגואלי."

Mar b. Kabina used to add at the conclusion of his prayer : O my G-d ! (Guard my tongue from evil and my lips from speaking guile ; and to such as curse me let my soul be dumb, yea, let my soul be unto all as the dust. Open my heart to Thy Torah, and let my soul pursue Thy commandments. And do Thou deliver me from mishap, from the evil impulse, and from an evil woman and all evil which breaks forth to come upon the world. ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות יז, א. סיום תפלת שמו"ע. ראה אוה"ת ואתחנן כרך ו ע' ב'רסו. בלקו"ת אמור לח, ד מצ"יין לכאן.

13

עפר אשר בקרקע המשכן

У законі про соту (жінку, підозрювану в подружній зраді) Б-г говорить Моше, що священник бере порошок із підлоги Скинії для води, яку він готує. Маамар використовує лише цей образ: порошок, що лежить на підлозі оселі Б-га, подібно до того, як душа, що уподібнює себе порохові, стає оселею для Нескінченного світла (Op Eйн Соф).

Numbers 5:17 במדבר ה' י"ז

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּם קִדְשִׁים בְּכִי־תֵרֶשׁ וּמִן־הָעֹפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמִּים:

And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

במדבר ה, יז.

14

וזהו בחינת יפת תואר שיתארו כם כל המדות בשלימותן

У примітці сказано, що цей рядок цитують там.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מוכא באוה"ת דברים כרך ו ע' ב'רסו.

АБЗАЦ 4

15

דלית מחשבה תפיסא ביה

У вступній молитві Еліягу в Тікуней Зогар сказано: жодна думка зовсім не може осягнути Б-га. Це вказує, що внутрішній вимір Нескінченного світла (Op Eйн Соф) перебуває поза межами розуміння.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 א"י: י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירין. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיא (נ"א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

16

רעותא דלכא . . הקלסתר פנים

Там (29с), у поясненні слів «вінець краси — старість», сказано, що внутрішнє серце — «приховані глибини серця» — єднається з розумом як «двое супутників, які ніколи не розлучаються», тоді як зовнішнє серце — ні. Це і є «саяво обличчя» у словах «Нехай Гаваая осяє Своім обличчям». Саме тому внутрішній вимір виявляється на обличчі як «гарний вигляд».

ПРИМІТКА КЕНОТ

והיינו כמ"ש בדי"ה בכ"ה בכסליו [לקמן כט, ג] שפנימי הלב מתאחד עם המוח בכח"י תרין ריעין דלא מתפרשין, ומאיר גילוי המוח להתאחד עם פנימית הלב וחכמת אדם תאיר פניו דוקא ע"כ בחי' זו יפ"מ (אוה"ת וישלח כ"ך ה' תתע"ט, ב).

17

כמו צהבו פניו

Вислів Талмуду про обличчя, що сяє від радості. Він показує, що обличчя розкриває внутрішній стан.

Pesachim 113b:1א"ב:פסחים קי"ג ב:א'

תני תנא קמיה דרבא ורב ספרא, צהבו פניו דרב ספרא. אמר לו רבא: לאו כגון מר, אלא כגון רב חנינא ורב אושעיא דהוה אושעפי בארעא דישראל, והוה יתבי בשוקא דזונות, ועבדי להו מסאני דזונות, ועיילי להו. אינהו מסתכלי בהו, ואינהו לא מדלו עיניהו לאיסתכולי בהו. ומומתייהו ה"כ: בתייהו רבנו מדישי דבארעא דישראל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Nedarim 49bמ"ט נדרים

Menachot 18a:5-6ו"ה-א:מנחות י"ח א:ה'

אמר לו כשר ערבית אמר לו כשר שחרית אמר לו כשר צהרים אמר לו כשר מנחה אמר לו כשר אלא שרי אליעזר פוסל צהבו פניו של יוסף הבבליא אמר לו יוסף כמדומה אני שלא כיווננו שמועתינו עד עתה אמר לו רבי הן אלא שרי יהודה פסול שנה לי וחזרתי על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי עכשיו ששנית לי פסול החזרת לי אבידתי

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

Chullin 7b:4-5ה'ד-ה:חולין ז' ב:ד'

שמע רבי נפק לאפיה אמר ליה רצונך סעוד אצלי אמר לו הן צהבו פניו של רבי אמר לו כמדומה אתה שמודר הנאה מישראל אני ישראל קדושים הן יש רוצה ואין לו ויש שיש לו ואינו רוצה וכתוב (משלי כג, ו) אל תלחם [את] לחם רע עין ואל תתאו למטעמותיו כי כמו שער בנפשו כן הוא אכול ושתה יאמר לך ולבו כל עמך ואתה רוצה ויש לך

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

ПРИМІТКА КЕНОТ

פסחים ק"ג, ב. נדרים מט, ב. מנחות יח, א. חולין ז, ב. ירושלמי שבת פ"ח ה"א. שבת פ"י ה"א. פסחים פ"י ה"א. ובס"מ תקס"ד ע"י יב מפרש "הכוונה הוא שנתגלה בפנים מבחי' ההעלם העצמי שלו, מפני שזה יתרון המעלה בפנים מכל האברים שאין גילוי ההעלם בשום אבר וזולת הפנים". ובלקו"ת צו ט, א. במדבר יא, ד. מסעי צג, ב "אור החכמה והשכל מאיר פניו ממש".

18

יאר ה' פניו

Б-г kaže Аарону та його синам, як благословляти Ізраїль: «Нехай Ім'я Б-га (Гавая) осяє тебе Своім

обличчям». Тут саяво «обличчя» Б-га є розкриттям Його внутрішнього виміру Громаді Ізраїлю.

במדבר ו:כ"הNumbers 6:25

יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ ויְחַנֶּנֶךָ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

במדבר ו, כה.

АВЗАЦ 5

19

ובכל מאדך

Шма заповідає любити Б-га «усією своєю міццю». Тут саме самовіддача, що виходить за межі власних сил, притягує високе світло згори вниз.

דברים ו:הDeuteronomy 6:5

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20

ומתחת זרועות עולם

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים לו, כז.

21

ומתחת זרועות עולם

Моше, благословляючи Ізраїль перед смертю, каже: «Вічний Б-г — притулок, а внизу — вічні руки». Маамар посилається на цей вірш, говорячи про вище світло, що сягає від найвищого з усіх рівнів аж до найнижчого.

דברים ל"ג:כ"זDeuteronomy 33:27

מְעֵנָה אֱלֹהִי קֶדֶם וּמִתַּחַת זְרֹעֹת עוֹלָם וַיִּגְרֶשׁ מִפְּנֵיהָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הֵשָׁמֵד:

The eternal G-d is a dwelling-place, And underneath are the everlasting arms; And He thrust out the enemy from before thee, And said: 'Destroy.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22

וכעין מ"ש במ"א

Там (74d), щодо слів Єремії «насіння людини й насіння тварини», сказано, що насіння людини — це душі Ацилут, у яких Даат є пережитим осягненням, ніби вони бачать; насіння тварини — це душі Брія, Єцира й Асія, майже всі душі наших поколінь, які пізнають велич Б-га з книжок і від учителів лише як почуте, а не як побачене. Моше, один із семи пастирів, притягує Даат і в них.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקמן ר"פ משפטים.

23

זרע אדם

Б-г обіцяє через Єремію знову засіяти дім Ізраїлю та дім Єгуди «насінням людським і насінням

тваринним», тобто наповнити землю людьми й худобою. Хасидут тлумачить ці два види як два розряди душ; тут ідеться про душі, що мають знання (Даат), і душі, що його не мають.

ירמיהו ל"א:כ"ז: Jeremiah 31:27

הנה ימים באים נא־ם־ה' וְנָרַעְתִּי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה וְרַע אִדָם וְרַע בְּהֵמָה:

Behold, the days come, saith the L-RD, that I will sow the house of Israel and the house of Judah with the seed of man, and with the seed of beast.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24

וכמו נשמת רשבי

Там сказано, що душа рабі Шимона бар Йохая була душею Ацилут, зодягненою в його тіло внизу, і при цьому не перестала бути Б-жественністю. Пояснюється, що душа Ацилут є самою Б-жественністю, на відміну від душ, які постають як щось окреме у Брія.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת שה"ש יט, ג "שהי לו נשמה דאצילות מלובשת ממש בהגוף שלו למטה ממש וע"ד מ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי שאף לאחר שירדו הנר"נ דאצילות לעוה"ז לצדיקים הראשונים אפשר שלא נשתנו מהותן להיות דבר נפרד מאלקות כו". ובפי' מטות פז, ד "מצד שרש מעלת נשמתו שהי מעלה מ"ן בבחי' גבוה מאד". ובארוכה בד"ה להבין ענין רשבי" תשמ"ה (נדפס בסה"מ מלוקט ח"ב ע' שא).

25

ע"פ עיני כל

Там (85b) пояснюється, що слова «відоме при брамах» означають те, що кожен «зважає у своєму серці»: споглядання, яке залишається в розумі, — це лише розуміння (Біна), а споглядання, світло якого виходить до серця й дає йому відчутти, називається «брамами Біни». Це стосується слів «сама»: знання, яке сягає самої людини.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת מטות פה, ב. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ע' נד ואילך. הנחתו הר"פ ז"ל ע' פה. וראה בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע לדף הני"ל.

26

צאן מלשון צאי

Torah Chaim розширює маамарим, наведені в Тора Ор; у примітці вказано на відповідне місце, де цон тлумачиться як «вихід».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם תו"ח כאן לה, ב. אוה"ת וישלח רכח, א. אוה"ת שה"ש אקכח.

27

לובן העליון

Там (68d) сказано, що Йом-Кіпур пробуджує внутрішній вимір волі Б-га, вищий за літери Імені, де гріхові взагалі немає місця («кедр у Леваноні»); білі шати первосвященника в Йом-Кіпур відбілюють гріхи Ізраїлю. Цей рівень очищення, що перебуває понад упорядкованими рівнями, і є «вищою білизою», на яку натякає ім'я Лаван.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת יוה"כ סח, ד.

28

שש שנים בצאנך

Яков каже Лавану, що шість років працював, доглядаючи його отару. Альтер Ребе тлумачить ці шість років як шість порядків Мішни.

בראשית ל"א:מ"א: Genesis 31:41

וְהָיָה עֲשָׂרִים שָׁנָה כְּבִיתִךָ אֲרַבְע־עָשָׂר שָׁנָה בְּשֵׂתִי כְּנִתִּיךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצִאנָךָ וְתַחֲלֶף אֶת־מִשְׁכָּרְתִּי עֶשְׂרֵת מִנִּים:

These twenty years have I been in thy house: I served thee fourteen years for thy two daughters, and six years for thy flock; and thou hast changed my wages ten times.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29

שש שנים . . שיתא סדרי משנה

Примітка Kehot посилається тут на Зоар, де шість років пов'язуються з шістьма порядками Мішни.

זח"ב קט, 115aZohar II, 115a

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם זח"ב קט, א.

30

מלשון פרט ועוללות

Цемах Цедек зазначає, що перет означає виноградини, які падають під час збору врожаю, як пояснює Мішна in Peah (7:3), і докладно обговорює це.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת וישלח רכח, א מציי"ן כי פרט היינו הנושר בשעת הבצירה כמבואר במשנה ג' פ"ז דפאה" וראה שם בארוכה.

31

פרט ועוללות

Мішна визначає перет (опалі виноградні ягоди) як плоди, що падають під час збору врожаю і залишаються для бідних. Альтер Ребе використовує цей образ стосовно законів, що сходять по одному.

משנה פאה ז': Mishnah Peah 7:3

אִיזְהוּ פֶּרֶט, הַנוֹשֵׁר בְּשַׁעַת הַבְּצִירָה. הִיָּה בּוֹצֵר, עֲקָץ אֶת הָאֶשְׁכּוֹל, הִסְבֵּךְ בְּעָלִים, נָפַל מִדּוֹ לְאֶרֶץ וְנִפְרַט, הָרִי הוּא שֶׁל בָּעַל הַבֵּית. הַמִּנִּים אֶת הַכִּלְפָּה תַּחַת הַגֶּפֶן בְּשַׁעַת שְׁהוּא בּוֹצֵר, הָרִי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים, עַל זֶה נֶאֱמַר (משלי כב) אֵל תִּסֵּג גְּבוּל עוֹלָם:

What is peret? [Grapes] which fall down during the harvesting. If while he was harvesting [the grapes], he cut off an entire cluster by its stalk, and it got tangled up in the [grape] leaves, and then it fell from his hand to the ground and the single berries were separated, it belongs to the owner. One who places a basket under the vine when he is harvesting [the grapes], behold he is a robber of the poor. Concerning him it is said: "Do not remove the landmark of those ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

אבזאצ 6

32

ויפרוץ האיש

Наприкінці років, проведених із Лаваном, Яков «надзвичайно, надзвичайно примножився» і мав численні отари, служниць і слуг, верблюдів та ослів. Очевидно, вайіфроц означає, що він розбагатів; маамар тлума-

чить це як «прорив» угору — служіння, що виходить за будь-яку міру.

בראשית ל"מ:ג' Genesis 30:43

וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מְאֹד מְאֹד וַיְהִי־לּוֹ צֹאן רַבּוֹת וַשְּׁפָחוֹת וַעֲבָדִים וּגְמִלִים וְחֲמֹרִים:

And the man increased exceedingly, and had large flocks, and maid-servants and men-servants, and camels and asses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ל, מג.

33

ובכל מאדך

Любов до Б-га «усією своєю міццю» тут розуміється як досягнення кожною людиною власної найвищої міри.

דברים ו"ה:ד' Deuteronomy 6:5

וְאַהֲבָתָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34

כל חד לפום שיעורא דיליה

У вступі до Танія використано той самий вислів із Зогару: кожен розуміє відповідно до власної міри.

זח"א קכט, Zohar I, 129b

ПРИМІТКА КЕНОТ

בתניא בהקדמה, לקו"ת במדבר א, א מציין לזח"א קג, ב. וראה זח"א קכט, ב.

35

כל חד לפום שיעורא דיליה

Зоар тлумачить слова «чоловік її знаний у брамах» так: кожна людина пізнає Б-га відповідно до власної міри. Він визначає меодеха («твою міру») як особисту міру.

ספר הזוהר, וירא ט':קנ"ג-קס"ד Zohar, Vayera 9:153-164

But of a truth the Holy One makes Himself known to every one according to the measure of his understanding and his capacity to attach himself to the spirit of Divine wisdom; and thus "Her husband is known", not "in the gates" (bishe'arim), but, as we may also translate, "by measure", though a full knowledge is beyond the reach of any being.'

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

36

בפי שלח כפי טובה הארץ

Там (38b) два повторення слова «надзвичайно» означають приховані й відкриті світи; через обидва вищі світила прориваються й розкриваються внизу. Декількома рядками далі це пов'язано з міцвот, виконуваними фізичною дією, — «служогою», про якого сказано: «він буде піднесений... і надзвичайно високий» (гава меод).

ПРИМІТКА КЕНОТ

לקו"ת שלח לח, ב.

37

טובה הארץ מאד מאד

Розвід Єгошуа й Калева про те, що земля «надзвичайно, надзвичайно добра». Лікутей Тора пояснює подвоє-

ний вислів.

במדבר י"ד:ז' Numbers 14:7

וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹרָתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:

And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38

ועיי עובדא דמקלות

Примітка Kehot посилається на Зоар, де йдеться про вчинок Яакова з облущеними прутами (Берешит 30:37-39); маамап розглядає його як низведення згори вниз Нескінченного світла (Ор Ейн Соф).

זח"א קכב, Zohar I, 162a

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"א קכב, א. ראה ד"ה ויקח לו יעקב מקל תרצ"ט.

39

המה המזלות מלשון גד גדי וסינוק לא

Серед практик, які Талмуд забороняє як «шляхи амореїв» (забобон), є промовляння слів «Гад, гади, ве-сінок ло» («Удаче, моя удаче, не втомлюйся»). Маамап наводить це лише для того, щоб показати: гад означає удачу, мазаль (долю).

שבת ס"ו ב'א' Shabbat 67b:1-2

הָאָמַר "גַּד גָּדִי, וְסִנוּק לָא אֲשָׁכִי וּבוֹשְׁכִי" — יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם דְּרָכִי הָאָמֹרִי. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: "גַּד" אֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן עֲבוּדָה זָרָה, שְׁנֵאמַר: "הָעֲרָכִים לְגַד שְׁלָחִין". הוּא בְּשֵׁמָהּ וְהִיא בְּשֵׁמוֹ — יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם דְּרָכִי הָאָמֹרִי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה שבת סז, ב. וראה אוה"ת יחי שפב, א — פרש"י התמזל מזלי.

אבצאц 7

40

העורכים לגד שלחן

Ісаєа засуджує тих, хто накриває стіл для Гада, божества удачі. Це показує, що гад означає удачу або мазаль (долю).

ישעיהו ס"ה:יא' Isaiah 65:11

וְאַתֶּם עֹזְבֵי ה' הַשְׁכַּחְתֶּם אֶת־הַר קְדֹשִׁי הָעֲרָכִים לְגַד שְׁלָחַן וְהַמְמַלְאִים לְמִנֵּי מִמְסָה:

But ye that forsake the L-RD, That forget My holy mountain, That prepare a table for Fortune, And that offer mingled wine in full measure unto Destiny,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י סה, א.

41

מזל מחכים מזל מעשיר

Твердження Талмуду про те, що мазаль приносить мудрість і багатство. Воно показує, що речі цього світу

підпадають під вплив мазалот.

שבת קנ"ו א"י"ב-13:12 Shabbat 156a

איתמר, רבי חנינא אומר: מזל מחכים, מזל מעשיר, ויש מזל לישראל. רבי יוחנן אומר: אין מזל לישראל. ואודא רבי יוחנן לטעמיה, דאמר רבי יוחנן: מניין שאין מזל לישראל? שנאמר: "כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה" — הם יחתו, ולא ישראל. ואף רב סבר אין מזל לישראל, דאמר רב יהודה אמר רב: מניין שאין מזל לישראל? — שנאמר: "ויוצא אותו החוצה", אמר אברהם לפני הקדוש ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

42

ממגד תבואות שמש

Благословення Моше землі Йосефа достатком сонця. Слово «мегед» тлумачать як пов'язане з ґадом: мазаль сонця приносить урожай.

Deuteronomy 33:14 ד"י"ג-14

וממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים:

And for the precious things of the fruits of the sun, And for the precious things of the yield of the moons,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים לג, יד.

43

פי רועים הם ז' רועים

Там (33с) сім світильників Менори — це сім різновидів служителів Б-га, що походять від семи пастирів, які підтримують усі єврейські душі (кожна душа отримує від усіх сімох, але одна якість у ній виражена сильніше); сім пастирів у Міхи — це наведені в Талмуді «Аврагам, Яков, Моше». Аврагам передає любов, як у словах «Аврагам, який любить Мене», — з вищої милості (Хесед), а Моше передає знання (Даат).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקמן לג, ג.

44

ז' רועים

Пророк говорить про те, щоб поставити «сімох пастирів». Альтер Ребе називає їх пастирями, які низводять згори вищу насолоду.

Micah 5:4 ד'י"ד-5:4

והיה זה שלום אשור כִּי־בואו בְּאַרְצָנוּ וְכִי יִדְרֹךְ בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמֵנוּ עָלָיו שְׂבָעָה רָעִים וְשִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם:

And this shall be peace: When the Assyrian shall come into our land, And when he shall tread in our palaces, Then shall we raise against him seven shepherds, And eight princes among men.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45

אברהם יעקב משה

Талмуд називає сімох пастирів Міхея, серед яких Авраам, Яков і Моше. Альтер Ребе цитує частину цього переліку.

Sukkah 52b:13 ג"ב-13:52

”והיה זה שלום אשור כי יבא בְּאַרְצָנוּ וְכִי יִדְרֹךְ בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמֵנוּ עָלָיו שְׂבָעָה רָעִים וְשִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם.” מאן נינהו “שבעה רועים”? דוד בְּאַרְצָע, אָדָם שֶׁת וּמִתְשִׁלַּח מִימֵינוּ, אֲבִרָהם יַעֲקֹב וּמִשָּׁה בְּשִׁמְאָלוֹ. וּמֵאֵן נִינְהוּ “שִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם”? יִשִּׁי, וְשִׁאִיל, וְשִׁמְשׁוֹאֵל, עֲמוּס, וְצִפְנִיָּה, צִדְקִיָּה, וּמִשִּׁיחַ, וְאַלְיָהוּ.

And this shall be peace: when the Assyrian shall come into our land, and when he shall tread in our palaces, then shall we raise up against him seven shepherds and eight princes among men” (Micah 5:4). Who are the “seven shepherds”? — David in the middle, Adam, Seth and Methuselah on his right, and Abraham, Jacob and Moses on his left. And who are the “eight princes among men”? — Yishai, Shaul, Shmuel, Amos, Zephaniah, Zedekiah, the Messiah, and Elijah.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

АВ3АЦ 8

46

האבות הן הן המרכבה

У примітці сказано, що джерело цього висловлювання наведено там (4с). Уривок описує праотців, які є «колісницею», як живі рівні Ацилуту: спочатку вони містяться в Біні, а потім розкриваються й живляться.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל ד, ג.

47

האבות הן הן המרכבה

Мідраш говорить, що праотці самі є колісницею Б-га, цілковито несучи Його волю. Альтер Ребе протиставляє їхню силу нашій.

Bereshit Rabbah 47:6 ו"ו-47:6

ויכל לדבר אתו - תני, הנפטר מחבירו בין גדול בין קטן, צריך ליטול ממנו רשות. ממי את למד? מאברהם. פעם אחת היה אברהם מדבר עם הקב"ה, באו מלאכי השרת לדבר עמו. אמר להן: נפטר מן השכינה, שהיא גדולה מכם תחלה, אחר כך אני מדבר עמכם. כיון שדבר עם הקדוש ברוך הוא כל צרכו, אמר לפניו: רבון העולמים! צריך אני לדבר. אמר לו: הפטר בשלום, הו"ד: ויעל אלקים מעל אברהם. אמר ריש לקיש: האבות הן הן המרכבה, שנא': ויעל אלקים מעל אברהם. ויעל מעליו אלקים. (בראשית כה) והנה ה' נצב עליו:

“He concluded speaking with him, and G-d ascended from upon Abraham” (Genesis 17:22). It is taught: One who departs from another person, whether of greater or lesser stature, must take his leave from him. From whom do you derive this? From Abraham. On one occasion, Abraham was speaking with the Holy One blessed be He, when the ministering angels came to speak with him. He said to them: ‘Let me first take my leave from the Divine Presence, which is of greater stature than you, then I will speak with ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

48 כלים מכלים שונים ויין מלכות רב

Посудини різних видів і царське вино на бенкеті Ахашвероша. Цей образ символізує міцвот (заповіді) як різноманітні посудини для Б-жественного світла.

אסתר 1:7: אסתר

והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב כינר המלך:

And they gave them drink in vessels of gold—the vessels being diverse one from another—and royal wine in abundance, according to the bounty of the king.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 אברהם אוהבי

Б-г називає Авраама «тим, хто любить Мене». Це вказує на властиву Авраамові якість — любов і милість (Хесед).

ישעיהו מ"א:8: Isaiah

ואתה ישראל עבדי יעקב אשר בחרתיך ורע אברהם אהבי:

But thou, Israel, My servant, Jacob whom I have chosen, The seed of Abraham My friend;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ABZAC 9

50 עבדתיך ארבע עשרה שנה

Підсумок Якова про двадцять років, які він провів у Лавана. Альтер Ребе тлумачить чотирнадцять і шість років як два види служіння.

בראשית ל"א:41: Genesis

וז"ל עשרים שנה בביתך עבדתיך ארבע-עשרה שנה בשתי בנותיך ושש שנים בצאנך ותתלף את-משכרתי עשרת מנים:

These twenty years have I been in thy house: I served thee fourteen years for thy two daughters, and six years for thy flock; and thou hast changed my wages ten times.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית לא, מא.

51 וללכן שתי בנות

Тора представляє Лею, старшу, і Рахель, молодшу. Слова «велика» і «мала» тлумачаться як верхня й нижня літери «гей» Імені.

בראשית ט"ז:16: Genesis

וללכן שתי בנות שם הגדלה לאה ושם הקטנה רחל:

Now Laban had two daughters: the name of the elder was Leah, and the name of the younger was Rachel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 ורחל באה עם הצאן

Рахель приходить з отарою свого батька, адже вона була пастушкою. Отара тлумачиться як душі нижніх

...אם לא תדעי לך היפה כנשים צאי לך

світл.

בראשית כ"ט:9: Genesis

עודנו מדבר עמם ורחל באה עם-הצאן אשר לאביה כי רעה הוא:

While he was yet speaking with them, Rachel came with her father's sheep; for she tended them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית כט, ט.

53 וכמ"ש במ"א ע"פ וראית בשביה

Там, описавши приховану любов у серці як таку, що перебуває у вигнанні всередині тіла й тваринної душі, Альтер Ребе каже, що розкриття самої сутності внутрішньої точки серця, завдяки якому самі емоції змінюються з поганих на добрі, — це «побачиш серед полонених жінку гарної статури». Він також посиляється на цей маамар щодо слів «Рахель була гарної статури».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת כי תצא לו, א ושם מציין לכאן.

54 וראית בשביה אשת יפת תאר

Закон Тори про прекрасну полонянку. У хасидизмі цей образ тлумачиться як краса душі, полоненої тваринною душею (нефеш габагаміт).

דברים כ"א:11: Deuteronomy

וראית בשביה אשת יפת-תאר וחסקת בה ולקחת לך לאשה:

and seest among the captives a woman of goodly form, and thou hast a desire unto her, and wouldst take her to thee to wife;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 שהתורה נק' עוז ותוש"י

У примітці Kehot Zohar I, 58a вказано як джерело цих слів.

זח"א נח, 58a: Zohar I,

זח"ג רסט, 269a: Zohar III,

ויקרא רבה ל"א:5: Vayikra Rabbah

ПРИМІТКА КЕНОТ

שהש"ר ב, י. זח"א נח, א. צד, א. זח"ג רסט, א. ראה ויק"ר פל"א, ה. ילקוט שמעוני בשלח רמז רמד. ועיי"ג זבחים קטז, א.

56 ומתשת כח

Талмуд пояснює, що Тору називають тушія, бо вона послаблює (матешет) силу людини. Тут вона послаблює тваринну душу.

סנהדרין כ"ו ב:8: Sanhedrin

אמר רבי חנן: למה נקרא שמה תוש"י? מפני שהיא מתשת כחו של אדם. דבר אחר: תוש"י - שנייתנה בהשאי מפני השטן. דבר אחר: תוש"י - דברים של תוהו שהעולם משותת עליהם.

R' Yochanan said, why is it (the Torah) called wisdom (toshia)? Because it wears out (mateshet) one's strength. Another explanation: because it was given in secret due to the accuser. Another explanation: formless words, on which the world rests.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Rabbi Mike Feuer,
Jerusalem Anthology (CC-BY)

57 לך אמר לבי בקשו פני

Давид каже: «Тобі промовило моє серце: “Шукайте Мого обличчя”», — і відповідає: «Твого обличчя, Гавая, шукатиму». Маамар тлумачить пошук обличчя Б-га як пошук розкриття внутрішнього виміру (пніміют) серця.

תהלים כ"ז:ח' Psalms 27:8

לך אמר לבי בקשו פני את־פְּנֵיךָ ה' אֲבַקֵּשׁ:

In Thy behalf my heart hath said: 'Seek ye My face'; Thy face, L-RD, will I seek.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים כז, ח.

58 דאורייתא מחכמה נפקת

Вчення Зоару про те, що Тора походить із мудрості (Хохма). Воно пов'язує вивчення Тори з внутрішнім світом Імені Б-га (Гавая).

Zohar II, 121a ז"ב קכא, ת

ПРИМІТКА КЕНОТ

ז"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

59 חכמת אדם תאיר פניו

Мудрість осяює обличчя людини. Це пов'язує мудрість Тори з «гарною зовнішністю».

Ecclesiastes 8:1 קהלת ח' א'

מי כְּחָכְמָם וְמי יוֹדֵעַ פֶּשֶׁר דְּכָר חֲכָמָת אָדָם תְּאִיר פְּנָיו וְיִשָּׂא:

Who is as the wise man? and who knoweth the interpretation of a thing? A man's wisdom maketh his face to shine, And the boldness of his face is changed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

קהלת ח, א.

60 יאר הוי' פניו אתנו סלה

Псалом молить: «Нехай Він осяє нас Своім обличчям, села». Маамар цитує цей вірш з Ім'ям Б-га (Гавая), як у священницькому благословенні (Бемідбар 6:25), як плід прагнення шукати обличчя Б-га через Тору.

Psalms 67:2 תהלים ס"ז:ב'

אֱלֹקִים יְחַנְנוּ וְיִכְרְכְנוּ יִאֲרֶפְנוּ אֶתְנוּ סֶלָה:

G-d be gracious unto us, and bless us; May He cause His face to shine toward us; Selah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים סז, ב.

61 בחדש השלישי לצאת בניי מארץ מצרים

Прибуття ізраїльтян до Синаю третього місяця. Альтер Ребе відсилає до свого пояснення цього вірша в іншо-

...אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך

my micci.

שמות י"ט:א' Exodus 19:1

בחדש השלישי לצאת בני־ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני:

In the third month after the children of Israel were gone forth out of the land of Egypt, the same day came they into the wilderness of Sinai.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 והיו הדברים

«I нехай будуть ці слова на твоєму серці» — цими словами в послідовності Шма починається згадка про вивчення Тори.

דברים ו'6:6 Deuteronomy 6:6

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על־לְבָבְךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 שבועה ושבעה מוצקות

Видіння Захарії про світильник із сімома лампадами та сімома трубками для кожної з них. Подвоєна сімка означає чотирнадцять років.

זכריה ד'2:ב' Zechariah 4:2

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרָת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נֵרְתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

זכריה ד, ב. ביאור הפסוק ראה לקרית בהעלותך לה, ג ואילך.

64 כמ"ש לקמן ע"פ כי עמך מקור חיים

Там (34c-d) Менора — це громада Ізраїлю, а її сім ламп — сім вищих атрибутів: любов, трепет та інші, що сяють згори в кожну єврейську душу. «Сім і сім труб» — це притягування до них світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін), з щораз вищих рівнів; кожен із них також має сім складників.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לד, ד.

65 כי עמך מקור חיים

«Бо в Тебе джерело життя» — вірш із пізнішого маамара в Тора Ор, який пояснює подвоєну сімку.

תהלים ל"ו:10 Psalms 36:10

כִּי־עִמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאָה־אוֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66 ע"פ והתהלכתי בתוכם

Маамаp «I ходитиму серед вас», у якому пояснюються два шляхи служіння Б-гу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

סה"מ תקס"ט ע' קלא. הנחות הר"פ ע' קנו. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרמ.

67 והתהלכתי בתוכם

Обітниця Б-га ходити серед Ізраїлю. Альтер Ребе відсилає до свого маамара про це, де пояснюються два шляхи служіння Б-гу.

ויקרא כ"ו:12b Leviticus 26

והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם:

And I will walk among you, and will be your G-d, and ye shall be My people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 שמע ישראל

Заклик Шма розмірковувати про єдність Б-га. Саме з цього роздуму народжується любов.

דברים ו':4 Deuteronomy 6

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 ואהבת את הוי

Заповідь любити Б-га. У послідовності згори вниз вона йде після роздумів над Шма.

דברים ו':5 Deuteronomy 6

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 ודברתם

«I говоритимеш про них», розуміючи це як заповідь вивчення Тори.

דברים ו':7 Deuteronomy 6

ושננתם לבניך ודברתם בהם בשבתך בביתך ובדרכך ובקומך:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 וקשרתם לאות

«I прив'яжеш їx як знак» (тфілін), розуміючи це як практичні міцвот.

דברים ו':8 Deuteronomy 6

וקשרתם לאות על ידך והיו למצופת בין עיניך:

And thou shalt bind them for a sign upon thy hand, and they shall be for frontlets between thine eyes.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Daf Shevui (CC0); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayeitzei/4/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок